

ISSN
2547-989X

Sinop Üniversitesi
Sosyal Bilimler Dergisi

Araştırma Makalesi

Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7 (2), 1504-1533

Geliş Tarihi:17.08.2023 Kabul Tarihi: 12.09.2023

Yayın: 2023 Yayın Tarihi: 15.10.2023

<https://doi.org/10.30561/sinopusd.1344122>

<https://dergipark.org.tr/sinopusd>

ORTAOKUL DÜZEYİNDEKİ ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN TARİHSEL BİLGİYE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ İLE TARİHSEL EMPATİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Ümmü Gülsüm DEDEŞAH*

Besime Arzu GÜNGÖR AKINCI*

Öz

Araştırmanın amacı, ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik görüşlerini ve tarihsel empati düzeylerini ortaya koyarak, çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik görüşlerinin ve tarihsel empati düzeylerinin sosyo-demografik değişkenlere göre karşılaştırıldığı bölümde nicel bir çalışma olarak yapılan betimsel araştırma kapsamında bulunan genel tarama modeli kullanılmıştır. Ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ve tarihsel empati düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bölümde ise korelasyonel (ilişkisel) tarama modeline yer verilmiştir. Çalışma kapsamında Özbaş Çulha (2010) tarafından geliştirilen “İlköğretim Öğrencilerinin Tarihsel Bilgiye İlişkin Görüşlerini Belirleme Ölçeği” ile Çalışkan ve Demir (2019) tarafından geliştirilen “Tarihsel Empati Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrenim gören 426 üstün yetenekli öğrenci katılmıştır. Veri analizi SPSS 28.0 istatistik programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizi sonucunda, öğrencilerin tarihsel bilgi boyutuna ilişkin görüşlerinin kesinlik ve aktarım alt boyutları ile tarihsel empati düzeyi 8. sınıfta daha yüksek bulunmuştur. Kaynak, gelişim ve temel alt boyutları ise 7. sınıfta daha yüksek bulunmuştur. Ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşleri Belirleme Ölçeği toplamı ve alt boyutları ile Tarihsel Empati Ölçeği arasındaki ilişkide, Tarihsel Empati Ölçeği ile Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşleri Belirleme Ölçeği arasında düşük seviyede negatif istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki vardır. Tarihsel Empati Ölçeği ve Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşleri Belirleme Ölçeği alt boyutları arasın-

* Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Programı, gulsumdedesah@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5042-7780>

* Dr. Öğr. Üyesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Programı, besimearzu@gmail.com <https://orcid.org/0000-0002-6641-5351>

daki ilişkide, Tarihsel Empati Ölçeği ile kesinlik, kaynak, gelişim, dayanak alt boyutu arasında düşük seviyede negatif ve Tarihsel Empati Ölçeği ile aktarım alt boyutu arasında düşük seviyede pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Üstün yetenekli öğrenci, tarihsel bilgi, tarihsel empati, tarihsel düşünme becerileri.

Examining The Relationship Between Middle School Gifted Students' Views On Historical Knowledge And Their Historical Empathy

Abstract

This study aimed to analyze the historical and historical experiences of gifted students at the secondary school level. By revealing their views on knowledge and their level of historical empathy, various in terms of variables. In the section where the views of gifted students at the secondary school level towards historical knowledge and historical empathy levels were compared according to socio-demographic variables, the general survey model within the scope of descriptive research conducted as a quantitative study was used. Gifted and talented at the secondary school level between students' views on historical knowledge and historical empathy levels in the section where the relationship is examined, the correlational screening model is used. Within the scope of the study, the "Scale for Determining Primary School Students' Opinions on Historical Knowledge" developed by Özbaş Çulha (2010) and the "Historical Empathy Scale" developed by Çalışkan and Demir (2019). The research was carried out in seven geographical regions of Turkey in the 2021-2022 academic year. 426 gifted students participated in the study according to education in Science and Art Centers. Data analysis was done using the SPSS 28.0 statistical program. The analysis of the data, the precision and transfer sub-dimensions of the students' opinions on historical knowledge size and historical empathy level were found to be higher in the 8th grade. Source, development, and foundation sub-dimensions were found to be higher in the 7th grade. In the relationship between the total and sub-dimensions of the Scale for Identifying Opinions Towards Historical Knowledge and the Historical Empathy Scale of gifted students at the secondary school level, there is a slight negative statistically insignificant relationship between the Historical Empathy Scale and the Scale for Identifying Opinions Towards Historical Knowledge.

Keywords: Gifted student, historical knowledge, historical empathy, historical thinking skills.

Giriş

Her çocuk kendine özgü özellikler ve yeteneklerle doğar ve çocuklardaki bu yeteneklerin keşfedilmesi büyük önem taşır. Üstün yetenekli bireyler yaşıtlarına göre daha hızlı öğrenen, ilgi duydukları alanlarda özgürce hareket etmeyi seven, yaratıcılık, liderlik, soyut düşünme ve akademik çalışma düzeyi yüksek olan bireyler olarak

tanımlanmaktadır (ÖEHY, 2018). Üstün yetenekli bireyler aynı zamanda, toplumu ileriye götürebilecek bireyler olarak da görülmektedir (Emir ve Yaman, 2017). Diğer taraftan üstün yetenekli bireyler ihtiyaç duydukları eğitimi alamadıklarında, bu durumdan psikolojik olarak olumsuz etkilenme ya da kapasitelerinin körelmesi gibi sorunlar yaşayabilmektedirler (Atalay, 2014a). Bu kapsamda üstün yetenekli bireylerin aileleri ve öğretmenleri tarafından fark edilmeleri ve iyi bir eğitim almalarının sağlanması oldukça önemlidir. Günümüzde Türkiye’de, üstün yetenekli bireylerin eğitimini üstlenen kurum Bilim ve Sanat Merkezleri’dir (BİLSEM). Üstün yetenekli öğrenciler BİLSEM Yönetmeliği kapsamında eğitim almaktadırlar (ÖEHY, 2018).

Sosyal bilgiler, tüm açılardan değişerek gelişen ülke ve dünya şartlarında, bilgiyi temel alan kararlar alarak sorunları çözen etkin birey ve etkin vatandaş yetiştirme maksadı ile sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi, beceri ile tekniği birleştirdikten sonra kaynaştırıp kullanan öğretim programları şeklinde ortaya konulmuştur (Öztürk, 2006). Sosyal bilgiler, sosyal ve beşeri bilimlerden yararlanarak etkili vatandaş yetiştirmeyi esas alan bir çalışma alanı olarak öğrencileri toplumsal hayata hazırlayan etkin ve demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde sosyal bilgiler ve tarih dersi kapsamında yer alan tarih konularının öğretiminde, tarihsel düşünme becerileri geliştirilmeye çalışılmaktadır. Tarihsel anlamaya geliştirmek üzere anlam kazanan tarihsel düşünme becerisi, günümüzde tarih öğretiminin öğrencilere kazandırması gereken temel bir beceri olarak önem kazanmaktadır (Işık, 2008). Yapıcı (2006), güncel olarak öğretim sürecinde temel alınan yapılandırmacı yaklaşımın, öğrencilerin birincil veya ikincil kaynaklarla çalışmasını, elde edilen kanıtı sorgulamasını ve tarihsel bir problemi çözmesini esas alarak öğrencilerin tarihçi gibi düşünmesini ve çalışmasını gerektirecek becerileri ön plana çıkardığını belirtmektedir. Tarih öğrenmek, bireyin insanlık tarihi içinde kendi köklerini aramasına ve geçmiş ile gelecek arasında bir devamlılık göstermesine yardımcı olmaktadır (Paykoç, 1991). Collingwood (1990) tarihsel bilgiyi, zihnin geçmişte neler yaptığının bilgisi ve geçmiş kazanımların günümüzde de devam ettirilmesi olarak tanımlar. Tarihsel düşünme faaliyetiyle öğrenciler, tarihsel

olayları geçmişte yaşayanların gözünden inceleyerek onların duygu ve düşüncelerini anlamaya çalıştıkları için farklı bakış açıları kazanabilmektedir (Dilek, 2009). Öte yandan Özalp (2000), tarih eğitiminin bir amacının da öğrencilere eleştirel ve analitik düşünce ile tarihsel sorgulama kapasiteleri kazandırmak olduğunu belirtmektedir. Özellikle tarih konularının öğretiminde ezberci anlayış, yerini tarihsel düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik bir anlayışa bırakmaktadır.

Sosyal bilgiler, öğrencinin insan-toplum ilişkileri ile ilgili deneyimlerini ilerletmesini sağlayan, bireyin farkındalığını artırarak kendini ve çevresini keşfetmesine ortam hazırlayan bir ders olarak nitelendirilmektedir (Kabapınar, 2012). Coltham ve Fines (1971, Akt. Erdoğan, 2007) tarih öğretiminin eğitsel amaçlarını; sözcük edinme, referans becerileri kazanma, hafızaya yerleştirme, kavrama, çeviri yapma, analiz yapma, öteleme yapma, sentezleme, yargı ve değerlendirme ile iletişim becerilerini geliştirmek olarak ifade etmektedir. Tarihsel düşünme becerisi günümüzde tarih öğretiminin öğrenciye kazandırması gereken öncelikli beceriler arasında yer almaktadır (Işık, 2008). Foster (1999), tarihi karakterlerin davranışlarının nedenlerini tespit etmeye yönelik çalışmasında öğrencilerin tarihsel bağlam içinde tarihi karakterlerle empati kurarak, o karakterlerin davranışlarını yorumlayabildiklerini tespit etmiştir. Bu bağlamda tarihsel süreci anlayarak ve tarihsel empati kurarak geçmişte yaşanan olayları daha iyi öğrenmenin mümkün olabileceğinden söz edebiliriz. Berberoğlu (2015) da, öğrencilerin eleştirel ve tarihsel düşünme gibi becerilerinin geliştirilmesinde tarihsel empati becerisinin büyük katkısı olduğunu belirtmektedir. Tarihsel empati, tarih programının ana yapı taşlarından biri olmanın yanı sıra, diğer tarihsel becerilerle de iç içe olan bir süreçtir. Tarihsel empati hem kendi başına öğretilen hem de diğer tarihî beceriler öğretilirken onlarla birlikte ele alınabilecek bir beceri olarak görülmektedir (Portal, 1986). Sosyal bilgiler dersi kapsamında tarihsel empatiden yararlanılması, geçmiş zamanda yaşayan bireylerin düşünce, inanç, duygu ve hayat görüşlerinin anlaşılmasına, geçmişin günümüzle ve yaşamıyla olan alakalarının görülmesine yardımcı olmaktadır (Yılmaz, 2011). Bu bağ-

lamda öğrencilerin çevreleriyle iletişim kurmaları ve tarihsel olayları anlamlandır-
malarında empati kurma becerisine yer verilmesinin katkısı ve öneminden söz ede-
biliriz.

Sosyal bilgiler dersi kapsamında tarih konularının öğretiminde tarihçi gibi düşünemeyi ve tarihsel anlamayı gerçekleştirmek esastır. Öğrenciler, sosyal bilimlerin yapısı ile bilgi toplama ve yorumlama süreçlerini öğrenerek sosyal bilimci-
ler tarafından tanımlanan önemli bulguları, bakış açılarını ve sorunları tespit edebil-
mektedir. Sosyal bilgiler sınıflarında karma gruplarla yapılan tarihsel empatiye yö-
nelik araştırma sonuçlarında öğrencilerin tarihsel bilgi boyutunu kavramadan, tarih-
sel karakterlerden perspektif alma ya da duyuşsal bağlamı tarihsel bağlamla ilişki-
lendirmede sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir (Endacott ve Brooks, 2013; Şahin
ve Aktın, 2021; Aktın, 2021). Bu çalışmalarda tarihsel kanıtlar üzerinde çalışan öğ-
rencilerin, güçlü tarihsel bağlam bilgisine sahip olmaları durumunda başarılı tarihsel
empati yapabildikleri bildirilmiştir (Şahin ve Aktın, 2022). Bu araştırma sonuçları
tarihsel bağlam bilgisinin tarihsel empati de önemli olduğuna işaret etmekle birlikte
güçlü bağlam bilgisini kavrayan başarılı üstün yetenekli öğrencilere de işaret etme-
tedir. Bu kapsamda etkin bir tarih eğitiminin üstün yetenekli öğrencilerde gerçekleştire-
tirilebilmesi için öncelikle öğrencilerin, tarih eğitimi ile ilgili hazır bulunuşluklarının
ve tarih algılarının tespit edilmesi, tarihsel bilgiye yönelik görüşlerinin bilinmesi
önem taşımaktadır. Üstün yetenekli öğrencilerin, tarihsel anlama ve yorumlama be-
cerilerini ortaya koyacak çalışmaların eksikliği dikkat çekmektedir. Delisle (1991,
Akt. Atalay, 2014b) “Sosyal Bilgilerin sınırsız çeşitliliğe izin vermesi nedeniyle üs-
tün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi için mükemmel bir araç olduğunu” belirtir.
Nitekim sosyal bilgiler ders programı için, birçok dünya ülkesinde, üstün yetenekli
bireylerin ilgisini çekebilecek, ileri düzeyde karmaşık ve kapasitelerine uygun ola-
bilecek seçenekler önerilmiş ve programlar geliştirilmiştir (Popham, 1971). Bu dü-
zenlemelerle özellikle farklı karakteristik özellikleri dolayısıyla akademik ortam-
larda sıkıntılar yaşayan üstün yetenekli bireyler için alınabilecek eğitsel önlemler,

üstün yetenekli bireylerin topluma kazandırılması adına çok önemli olacaktır (Atalay, 2014a). Öğrencilerin tarihsel olarak düşünmeleri, geçmişte yaşanan tarihi olayları analiz etmeleri ve sorgulamaları tarihsel dönemleri empati kurarak daha iyi anlamalarını ve bir vatandaş olarak toplumsal kimliklerini güçlendirmelerini sağlayabilir.

Alan yazın incelendiğinde Uzun (2006), üstün veya üstün yetenekli olarak adlandırılan öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarıyla akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarıyla akademik başarı, sınıf düzeyi, yaş ve Bilim ve Sanat Merkezleri'ne kabulleri arasında anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiştir. Bu yönüyle üstün yetenekli öğrencilere özgü yapılacak çalışmalar, üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine önemli bir katkı sağlayabilir. Bu çalışmanın amacı, toplumun geleceği için büyük önem taşıyan üstün yetenekli öğrencilerin sosyal bilgiler dersi ve tarih öğretimi için gerekli olan tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ve tarihsel empati düzeylerinin tespit edilmesidir.

Bu kapsamda çalışma, ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ve tarihsel empati düzeylerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın problemini "Ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ve tarihsel empati düzeyleri arasında ilişki var mıdır?" sorusu oluşturmaktadır. Araştırmanın alt problemleri ise şöyledir:

1. Ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel bilginin kesinliği, kaynağı, gelişimi, dayanağı, aktarımına yönelik görüşleri ne düzeydedir?

2. Ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel bilginin kesinliği, kaynağı, gelişimi, dayanağı, aktarımına yönelik görüşleri;

a) Yaşadığı coğrafi bölge-illerine göre

b) Sınıf düzeylerine göre

c) Cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık oluşturmakta mıdır?

3. Ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel empatileri ne düzeydedir?

4. Ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel empati düzeyleri;

- a) Yaşadığı coğrafi bölge-illerine göre
- b) Sınıf düzeylerine göre
- c) Cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık oluşturmakta mıdır?

5. Ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ve tarihsel empati düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırma sonuçlarının, üstün yetenekli öğrencilere eğitim veren sosyal bilgiler öğretmenleri, Bilim ve Sanat Merkezleri, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın üstün yetenekli öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki tarih eğitimi, tarihsel bilgiye dayalı tarihsel düşünme ve tarihsel empati becerilerini geliştirmeye yönelik öğretim programları, kitaplar ve ders etkinlikleri hazırlamasında katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ile tarihsel empati düzeylerinin sosyo-demografik özelliklerine göre karşılaştırıldığı bölümde, var olan durum gözlemlenerek betimlenmeye çalışıldığı için tarama modeli kullanılmıştır. Bir konu veya olayla ilgili katılımcıların görüşlerinin ya da bazı özelliklerinin belirlenebilmesi için bilgi toplanmasını amaç edinen araştırmalara tarama araştırmaları denir (Büyüköztürk vd., 2016). Araştırmanın öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ile tarihsel empati düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmeye çalışıldığı bölümünde korelasyonel (ilişkisel) tarama modeli kullanılmıştır. Korelasyonel (ilişkisel) tarama yöntemi, iki değişken veya daha fazla değişken arasında olan değişimi belirlemeyi amaç edinmiştir. Bu yöntemde, değişkenlerin birlikte değişip değişmedikleri, bir değişim varsa bunun nasıl olduğu tespit edilir (Karasar, 2011).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye'deki tüm Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrenim gören, ortaokul düzeyindeki öğrenciler oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme

yöntemleri içerisinde bulunan maksimum çeşitlilik örnekleme yönteminin kullanıldığı araştırmada, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinin her birini temsil eden yedi ilde yer alan (Ankara, Adana, Gaziantep, İzmir, İstanbul, Zonguldak, Van) tüm Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrenim görmekte olan 5, 6, 7 ve 8. sınıftaki, 426 üstün yetenekli öğrenciden veriler toplanmıştır. Veriler gönüllük esasına dayalı ve yaşanan salgın dönemi nedeniyle sanal ortamda google formlar kullanılarak toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri aşağıda yer alan Tablo 1 ve Tablo 2 ile gösterilmektedir:

Tablo 1: Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşleri Belirleme Ölçeği'ne Katılan Ortaokul Düzeyindeki Üstün Yetenekli Öğrencilerin Bölge-İl-BİLSEM'lerine, Cinsiyetlerine ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Bölgeler	İl Bilim ve Sanat Merkezi Adı	F	%
Karadeniz	Zonguldak Merkez Prof. Dr. Şaban Teoman Duralı	79	18,5
	Zonguldak Kdz. Ereğli Şahinde Hayrettin Yavuz		
Akdeniz	Adana Çukurova	51	12
	Adana Kozan		
Ege	İzmir Çiğli Karşiyaka Aydoğan Yağcı	79	18,5
	İzmir Ödemiş		
	İzmir Aliağa Habaş Mehmet Rüştü Başaran		
	İzmir Konak Şehit Ömer Halisdemir		
Marmara	İstanbul Başakşehir	71	16,7
	İstanbul Esenler		
	İstanbul Fatih İslam Seçen		
	İstanbul Üsküdar Ahmet Yüksel Özemre		
	İstanbul Zeytinburnu Şehitler		
	İstanbul Küçükçekmece		
	İstanbul Beşiktaş		
	İstanbul Avcılar		
İstanbul Kadıköy			
Güneydoğu	Gaziantep Şehitkamil Nuray Tuncay Kara	62	14,6
	Gaziantep Şahinbey Belediyesi		
	Gaziantep Nizip		
İç Anadolu	Ankara Çankaya Yasemin Karakaya	58	13,6

Ümmü Gülsüm DEDEŞAH & Besime Arzu GÜNGÖR AKINCI, Ortaokul Düzeyindeki Üstün Yetenekli Öğrencilerin Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşleri İle Tarihsel Empatileri Arasındaki İlişki

	Ankara Sincan Şehit Abdullah Büyüksoy		
	Ankara Etimesgut		
	Ankara Altındağ Şehit Hüseyin Gültekin		
	Ankara Çubuk		
	Ankara Keçiören		
Doğu Anadolu	Van İpekyolu Yusuf Gökçenay	26	6,1
	Van Erciş		
Cinsiyet	Kız Öğrenci	227	53.2
	Erkek Öğrenci	199	46.8
Sınıf Düzeyi	5. Sınıf	213	50
	6. Sınıf	148	34.7
	7. Sınıf	46	10,8
	8. Sınıf	19	4,5
Toplam		426	100

Tablo 2: Tarihsel Empati Ölçeği'ne Katılan Ortaokul Düzeyindeki Üstün Yetenekli Öğrencilerin Bölge-İl-BİLSEM'lerine, Cinsiyetlerine ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Bölgeler	İl Bilim ve Sanat Merkezi Adı	F	%
Karadeniz	Zonguldak Merkez Prof. Dr. Şaban Teoman Duralı	79	18,6
	Zonguldak Kdz. Ereğli Şahinde Hayrettin Yavuz		
Akdeniz	Adana Çukurova	51	12
	Adana Kozan		
Ege	İzmir Çiğli Karşıyaka Aydoğan Yağcı	79	18,6
	İzmir Ödemiş		
	İzmir Aliağa Habaş Mehmet Rüştü Başaran		
	İzmir Konak Şehit Ömer Halisdemir		
Marmara	İstanbul Başakşehir	70	16,5
	İstanbul Esenler		
	İstanbul Fatih İslam Seçen		
	İstanbul Üsküdar Ahmet Yüksel Özemre		
	İstanbul Zeytinburnu Şehitler		
	İstanbul Küçükçekmece		
	İstanbul Beşiktaş		
İstanbul Avcılar			
Güneydoğu	İstanbul Kadıköy	62	14,6
	Gaziantep Şehitkamil Nuray Tuncay Kara		
	Gaziantep Şahinbey Belediyesi		

Gaziantep Nizip			
İç Anadolu	Ankara Çankaya Yasemin Karakaya	58	13,6
	Ankara Sincan Şehit Abdullah Büyüksoy		
	Ankara Etimesgut		
	Ankara Altındağ Şehit Hüseyin Gültekin		
	Ankara Çubuk		
Doğu Anadolu	Ankara Keçiören	26	6,1
	Van İpekyolu Yusuf Gökçenay		
Cinsiyet	Van Erciş	226	53,2
	Kız Öğrenci		
Sınıf Düzeyi	Erkek Öğrenci	199	46,8
	5. Sınıf	215	50,6
	6. Sınıf	146	34,3
	7. Sınıf	45	10,6
	8. Sınıf	19	4,5
Toplam		425	100

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında, nicel veriler “İlköğretim Öğrencilerinin Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşlerini Belirleme Ölçeği” (TBGÖ) ve “Tarihsel Empati Ölçeği” (TEÖ) ile toplanmıştır. Bu ölçeklerin sahiplerinden kullanım izinleri elektronik posta yoluyla alınmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formunda öğrencilerin eğitim aldıkları kurumun adı, yer aldığı bölge-il, cinsiyeti ve sınıf düzeyine göre dağılımlarını tespit etmeye yönelik sorular bulunmaktadır. Araştırmada Özbaşı Çulha'nın (2010) geliştirdiği “İlköğretim Öğrencilerinin Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşlerini Belirleme Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek aynı zamanda, ilköğretim öğrencilerinin tarihsel bilgi ile ilgili görüşlerini tespit etmek amacıyla ülkemizde geliştirilmiş özgün ilk ölçek olma özelliğini taşır. Ölçek beşli likert tipinde, 21 madde ve 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin tamamının Cronbach α güvenilirlik katsayısı 0.82 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada ise Cronbach α güvenilirlik katsayısı 0,852 olarak bulunmuştur. Çalışmanın alt boyutlarında güvenilirlik değerleri; kesinlik .622, gelişim .660, kaynak .766, aktarım .597 ve dayanak .363 olduğu için, ölçek güvenilir kabul edilmiştir. Araştırmada, katılımcıların tarihsel empati düzeylerinin belirlenmesi için Çalışkan ve Demir (2019)'in geliştirdiği “Tarihsel Empati Ölçeği”

kullanılmıştır. Ölçek, beşli likert tipinde 12 madde ve 2 faktörden oluşmaktadır. Cronbach α güvenilirlik katsayısı 0.81 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada ise Cronbach α güvenilirlik katsayısı 0,851 olarak bulunmuş ve 0,7 üzeri olduğu için ölçek güvenilir kabul edilmiştir.

Verilerin Analizi

Veriler SPSS 28.0 istatistik programı ile analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu ise basıklık ve çarpıklık değerleri ile kontrol edilmiştir. Normal dağılım ile aralarında fark bulunmayan değişkenlerin bağımsız iki grup karşılaştırmalarında bağımsız örneklerde t testi, ikiden fazla olan grup karşılaştırmalarında ise tek yönlü varyans analizi (Anova) kullanılmıştır. Post-hoc çoklu karşılaştırmalar için LSD ve Tamhane T2 testi kullanılmıştır. $P < 0,05$ anlamlı olarak kabul edilmiştir.

Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşleri Belirleme Ölçeği ve Tarihsel Empati Ölçeği toplam puanı ile normal dağılım arasında fark olup olmadığı araştırılmıştır. Basıklık ve çarpıklık değerleri her iki ölçek için de -1,5 ve +1,5 arasında bulunmuştur. Elde edilen basıklık ve çarpıklık değerleri, toplanan verilerin normal dağılıma uygun olduğuna ilişkin kanıt olarak gösterilebilir. Buna göre, ifadelerin dağılımı ile normal dağılım arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmemiştir.

Araştırma Etiği

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi “İnsan Araştırmaları ve Yayın Etiği Kurulundan” 30.03.2021 tarihli ve 110 sayılı etik izin belgesi alınmıştır.

Bulgular

Ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel bilginin kesinliği, kaynağı, gelişimi, dayanağı, aktarımına yönelik görüşlerinin ne düzeyde olduğuna ilişkin sonuçları Tablo 3’te gösterilmektedir.

Tablo 3: Ortaokul Düzeyindeki Üstün Yetenekli Öğrencilerin TBGÖ ve Alt Boyutlarına Göre Puanlarının Betimsel Analizi

Alt Boyutlar	5. Sınıf		6. Sınıf		7. Sınıf		8. Sınıf	
	Ort.	Std	Ort.	Std	Ort.	Std	Ort.	Std
Kesinlik	19,59	2,74	19,89	2,82	19,87	2,18	20,37	2,45

Kaynak	13,39	2,80	13,16	2,68	13,72	2,75	13,26	2,45
Gelişim	7,28	2,08	7,05	2,02	7,72	1,97	6,32	1,57
Dayanak	8,35	1,72	8,74	1,70	8,76	1,61	7,79	1,72
Aktarım	17,00	2,10	17,04	1,92	17,52	1,81	18,00	1,41

Tablo 3 incelendiğinde ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ölçeğinin 8. sınıfta kesinlik ($p=20.37$) ve aktarım alt boyutunun ($p=18.00$) en yüksekken, 5. sınıfta kesinlik ($p=19.59$) ve aktarım alt boyutunun ($p=17.00$) en düşük olduğu; 7. sınıfta gelişim ($p=7.72$) ve dayanak alt boyutunun ($p=8.76$) en yüksekken, 8. sınıfta gelişim ($p=6.32$) ve dayanak alt boyutunun ($p=7.79$) en düşük olduğu; kaynak alt boyutunun 7. sınıfta ($p=13.72$) en yüksekken, 6. sınıfta ($p=13.16$) en düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin yaşadığı coğrafi bölgelerine göre tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ölçeği alt boyutları ve toplamının sonuçları Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4: Ortaokul Düzeyindeki Üstün Yetenekli Öğrencilerin Yaşadığı Coğrafi Bölge-İllerine Göre TBGÖ Alt Boyutları ve Toplamına İlişkin Anova Sonuçları

Alt Boyutlar	Bölgeler	N	Ort	Std	95% Güven Aralığı			
					ALT	ÜST	F	P
Kesinlik	Karadeniz	79	198.354	261.372	192.500	204.209	1,295	0,26
	Güney-doğu Anadolu	62	203.548	207.322	198.283	208.813		
	Akdeniz	51	197.255	217.328	191.142	203.367		
	Ege	79	194.177	281.756	187.866	200.488		
	Marmara	71	198.873	295.948	191.868	205.878		
	İç Anadolu	58	197.759	304.379	189.755	205.762		
	Doğu Anadolu	26	188.077	317.514	175.252	200.902		
Toplam	426	197.582	270.080	195.010	200.154			
Kaynak	Karadeniz	79	134.557	292.118	128.014	141.100	1,596	0,15
	Güney-doğu Anadolu	62	134.677	222.296	129.032	140.323		
	Akdeniz	51	138.431	248.494	131.442	145.420		
	Ege	79	128.734	304.819	121.907	135.562		

Ümmü Gülsüm DEDEŞAH & Besime Arzu GÜNGÖR AKINCI, Ortaokul Düzeyindeki
Üstün Yetenekli Öğrencilerin Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşleri İle Tarihsel Empatileri
Arasındaki İlişki

	Marmara	71	134.930	249.498	129.024	140.835		
	İç Anadolu	58	135.690	280.421	128.316	143.063		
	Doğu Anadolu	26	121.923	302.019	109.724	134.122		
	Toplam	426	133.404	273.696	130.797	136.010		
Gelişim	Karadeniz	79	72.025	219.194	67.116	76.935	0.895	0,5
	Güney-doğu Anadolu	62	69.194	160.224	65.125	73.262		
	Akdeniz	51	71.176	181.821	66.063	76.290		
	Ege	79	74.051	237.249	68.737	79.365		
	Marmara	71	71.972	180.965	67.688	76.255		
	İç Anadolu	58	70.345	209.398	64.839	75.851		
	Doğu Anadolu	26	78.846	225.081	69.755	87.937		
	Toplam	426	72.066	203.720	70.126	74.006		
Dayanak	Karadeniz	79	86.582	185.283	82.432	90.732	0.693	0,66
	Güney-doğu Anadolu	62	83.065	139.776	79.515	86.614		
	Akdeniz	51	83.922	128.185	80.316	87.527		
	Ege	79	84.937	194.061	80.590	89.283		
	Marmara	71	86.197	174.328	82.071	90.323		
	İç Anadolu	58	86.724	177.099	82.068	91.381		
	Doğu Anadolu	26	80.769	183.135	73.372	88.166		
	Toplam	426	85.047	171.532	83.413	86.680		
Aktarım	Karadeniz	79	173.797	183.487	169.688	177.907	1.421	0,21
	Güney-doğu Anadolu	62	175.323	178.075	170.800	179.845		
	Akdeniz	51	170.000	206.882	164.181	175.819		
	Ege	79	168.354	224.996	163.315	173.394		
	Marmara	71	172.535	174.617	168.402	176.668		
	İç Anadolu	58	167.759	222.461	161.909	173.608		
	Doğu Anadolu	26	168.077	193.947	160.243	175.911		
	Toplam	426	171.174	199.301	169.276	173.072		
Ölçek Toplamı	Karadeniz	79	665.316	560.182	652.769	677.864	1.571	0,15
	Güney-doğu Anadolu	62	665.806	403.488	655.560	676.053		

Akdeniz	51	660.784	473.643	647.463	674.106
Ege	79	650.253	605.313	636.695	663.811
Marmara	71	664.507	518.181	652.242	676.772
İç Anadolu	58	658.276	530.520	644.327	672.225
Doğu Ana- dolu	26	637.692	543.550	615.738	659.647
Toplam	426	659.272	529.256	654.232	664.312

Tablo 4 incelendiğinde, ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin yaşadığı coğrafi bölge-illerine göre tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ölçeği alt boyutları ve toplam puanı karşılaştırılmıştır. Buna göre, tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ölçeği alt boyutları ve ölçek toplamı ile üstün yetenekli öğrencilerin yaşadığı coğrafi bölgeler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Üstün yetenekli öğrencilerin sınıf düzeylerine göre tarihsel bilginin kesinliği, kaynağı, gelişimi, dayanağı, aktarımına yönelik görüşlerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığının incelenmesi için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Buna ait sonuçlar Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre TBGÖ Alt Boyutları ve Toplamına İlişkin Anova Sonuçları

Alt boyutlar		Karelerin Toplamı	SD	Karelerin Ortalaması	F	P
Kesinlik	Grup arası	16,544	3	5,515	0,755	0,52
	Grup içi	3083,552	422	7,307		
	Toplam	3100,096	425			
Kaynak	Grup arası	11,87	3	3,957	0,526	0,664
	Grup içi	3171,776	422	7,516		
	Toplam	3183,646	425			
Gelişim	Grup arası	31,724	3	10,575	2,576	0,053
	Grup içi	1732,098	422	4,104		
	Toplam	1763,822	425			
Dayanak	Grup arası	26,429	3	8,81	3,037	0,029
	Grup içi	1224,062	422	2,901		
	Toplam	1250,491	425			

Ümmü Gülsüm DEDEŞAH & Besime Arzu GÜNGÖR AKINCI, Ortaokul Düzeyindeki Üstün Yetenekli Öğrencilerin Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşleri İle Tarihsel Empatileri Arasındaki İlişki

	Grup arası	25,901	3	8,634	2,192	0,088
Aktarım	Grup içi	1662,23	422	3,939		
	Toplam	1688,131	425			
	Gruplar arası	148.980	3	49.660	1.783	.150
Ölçek Toplamı	Grup içi	11.755.764	422	27.857		
	Toplam	11.904.744	425			

Tablo 5 incelendiğinde, tarihsel bilgiye yönelik görüşleri belirleme ölçeği alt boyutları, üstün yetenekli öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenine göre karşılaştırılmıştır. Buna göre, kesinlik ($p=0,520$), kaynak ($p=0,664$), gelişim ($p=0,053$) ve aktarım ($p=0,088$) alt boyut puanları gruplar arasında anlamlı bir farklılık göstermez iken; dayanak alt boyutu anlamlı bir şekilde değişmiştir ($p=0,029$). Tarihsel bilgiye yönelik görüşleri belirleme ölçeği dayanak boyutu sınıf değişkenine göre LSD testi ile karşılaştırıldığında, 6. sınıf öğrencilerinde, 5. sınıf ($p=0,030$) ve 8. sınıf ($p=0,022$) öğrencilerine göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür. Ek olarak, 7. sınıf öğrencilerinde kaydedilen dayanak alt boyutuna ait toplam puan 8. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek bulunmuştur ($p=0,037$). Üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ölçeği toplamı, sınıf düzeyi değişkenine göre karşılaştırılmıştır ve tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ölçeği toplamı ile üstün yetenekli öğrencilerin sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p=0,150$).

Ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin cinsiyetlerine göre tarihsel bilginin kesinliği, kaynağı, gelişimi, dayanağı, aktarımına yönelik görüşlerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığının incelenmesi için Bağımsız Örneklemelerde T Testi yapılmıştır. Buna ait sonuçlar Tablo 6’da gösterilmektedir.

Tablo 6: Ortaokul Düzeyindeki Üstün Yetenekli Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre TBGÖ Alt Boyutları ve Toplamına İlişkin Bağımsız Örneklemelerde T Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	Ort	SD	T	P
Kesinlik	Kız	199	19,7588	2,63084	0,004	0,997
	Erkek	227	19,7577	2,76648		

Kaynak	Kız	199	13,196	2,70741	-1,02	0,309
	Erkek	227	13,467	2,76234		
Gelişim	Kız	199	7,3317	2,11071	1,187	0,236
	Erkek	227	7,0969	1,96863		
Dayanak	Kız	199	8,4573	1,77153	-0,534	0,594
	Erkek	227	8,5463	1,66731		
Aktarım	Kız	199	17,2362	1,82837	1,164	0,245
	Erkek	227	17,0132	2,12545		
Ölçek Toplamı	Kız	199	659.799	STD 504.921	.192	.848
	Erkek	227	658.811	SH 550.775		

Tablo 6 incelendiğinde, tarihsel bilgiye yönelik görüşleri belirleme ölçeği alt boyutları ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmıştır. Buna göre, kesinlik ($p=0,997$), kaynak ($p=0,309$), gelişim ($p=0,236$), dayanak ($p=0,594$) ve aktarım ($p=0,245$) alt boyutlarında alınan puanlar cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ayrıca Tablo 6 incelendiğinde, tarihsel bilgiye yönelik görüşleri belirleme ölçeği toplamı, ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmıştır. Buna göre cinsiyet grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p=0,848$).

Ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel empatilerinin ne düzeyde olduğuna ilişkin sonuçları Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7: Ortaokul Düzeyindeki Üstün Yetenekli Öğrencilerin TEÖ’ye Göre Puanlarının Betimsel Analizi

Sınıf Düzeyi	Ort	Std
5. Sınıf	46.02	17685
6. Sınıf	45.12	47300
7. Sınıf	44.67	15919
8. Sınıf	47.68	19085

Tablo 7 incelendiğinde ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel empati düzeylerinin 8. sınıfta en yüksekken ($p=47.68$), 7. sınıfta en düşük ($p=44.67$) olduğu ortaya çıkmıştır.

Ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin yaşadığı coğrafi bölgelerine göre tarihsel empati düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığının incelenmesi için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Buna ait sonuçlar Tablo 8’de gösterilmektedir.

Tablo 8: Ortaokul Düzeyindeki Üstün Yetenekli Öğrencilerin Yaşadığı Coğrafi Bölge-İllerine Göre TEÖ’ye İlişkin Anova Sonuçları

Bölgeler	N	Ort	Std	95% Güven Aralığı			F	P	Tamhane’s T ₂
				Alt	Üst				
Karadeniz	79	43.4430 (A)	745.714	417.727	451.133				
Güneydoğu Anadolu	62	442.581	733.269	423.959	461.202				
Akdeniz	51	468.431	642.922	450.349	486.514				
Ege	79	47.1899 (B)	578.255	458.947	484.851	3.673	0,001	(B)>(A)	
Marmara	70	464.714	650.467	449.204	480.224				
İç Anadolu	58	469.138	653.005	451.968	486.308				
Doğu Anadolu	26	435.385	828.604	401.917	468.853				
Toplam	425	456.447	693.286	449.837	463.057				

Tablo 8 incelendiğinde, tarihsel empati ölçeği coğrafi bölgelere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p=0,001$). Anlamlı farklılığın hangi coğrafi bölgeler arasında olduğunu tespit etmek için Tamhane’s T₂ post-hoc testi yapılmıştır. Buna göre, Karadeniz ve Ege bölgesi arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p=0,012$). Ege bölgesinde kaydedilen ölçek puanı Karadeniz bölgesine göre istatistiksel olarak daha yüksektir.

Üstün yetenekli öğrencilerin sınıflarına göre tarihsel empati düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığının incelenmesi için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Buna ait sonuçlar Tablo 9’da gösterilmektedir.

Tablo 9: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sınıflarına Göre TEÖ’ye İlişkin Anova Sonuçları

	Karelerin Toplamı	SD	Ort	F	P
Grup arası	192,581	3	64,194		
Grup içi	20186,77	421	47,95	1,339	0,261
Toplam	20379,351	424			

Tablo 9 incelendiğinde, tarihsel empati ölçeği toplam puanı, üstün yetenekli öğrencilerin sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak karşılaştırılmıştır. Buna göre, farklı sınıf düzeyindeki öğrenciler ile ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmemiştir ($p=0,261$).

Ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin cinsiyetlerine göre tarihsel empati düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığının incelenmesi için Bağımsız Örneklemelerde T Testi yapılmıştır. Buna ait sonuçlar Tablo 10'da gösterilmektedir.

Tablo 10: Ortaokul Düzeyindeki Üstün Yetenekli Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre TEÖ'ye İlişkin Bağımsız Örneklemelerde T Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Ort	Std	Sh	T	P
Kız	199	46,5578	6,57094	0,4658	2,564	0,011
Erkek	226	44,8407	7,15488	0,47594		

Tablo 10 incelendiğinde, tarihsel empati ölçeği toplam puanı ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak karşılaştırılmıştır. Buna göre, kız öğrencilerde kaydedilen tarihsel empati ölçeği puanının erkek öğrencilere göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p=0,011$).

Ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel bilginin kesinliği, kaynağı, gelişimi, dayanağı, aktarımına yönelik görüşleri ve tarihsel empati düzeyleri arasındaki ilişki Pearson Korelasyonu ile incelenmiştir. İlgili sonuçlar Tablo 11'de gösterilmektedir.

Tablo 11: Ortaokul Düzeyindeki Üstün Yetenekli Öğrencilerin Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşleri ve Tarihsel Empati Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Sonuçları

		Kesinlik	Kaynak	Gelişim	Dayanak	Aktarım	TBGÖ
		-0,083	-0,023	-0,02	-0,074	0,029	-0,075
TEÖ	P	0,088	0,631	0,688	0,127	0,554	0,122
	N	425	425	425	425	425	425

Tablo 11 incelendiğinde, ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşleri Belirleme Ölçeği (TBGÖ) toplam puanı ve alt boyut puanları ile Tarihsel Empati Ölçeği (TEÖ) arasındaki ilişki gösterilmektedir. Buna göre, ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin TEÖ puanları ile TBGÖ puanları arasında düşük seviyede negatif istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki vardır ($r=-0,075$; $p=0,122$). Bunun yanında, TEÖ ve TBGÖ alt boyutları arasındaki ilişki analiz edildiğinde, TEÖ ile kesinlik arasında düşük seviyede negatif istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki vardır ($r= -0,083$; $p=0,088$); TEÖ ile kaynak arasında düşük seviyede negatif istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki vardır ($r= -0,023$; $p=0,631$); TEÖ ile gelişim arasında düşük seviyede negatif istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki vardır ($r= -0,020$; $p=0,688$); TEÖ ile dayanak arasında düşük seviyede negatif istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki vardır ($r= -0,074$; $p=0,127$) ve TEÖ ile aktarım arasında düşük seviyede pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki vardır ($r= 0,029$; $p=0,554$).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada yaşlarına göre farklı düşünen, yaratıcılık yönü güçlü olan ve üst düzey performans gösterebilen üstün yetenekli öğrencilerin, tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ve tarihsel empati düzeyleri sosyo-demografik karşılaştırmaya dayalı olarak ortaya konmuş ve tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ile tarihsel empatileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ölçeğinin alt boyutlarında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ölçeğinin kesinlik ve aktarım alt boyutunun 8. sınıfta en yüksekken, 5. sınıfta en düşük olduğu görülmüştür (Tablo 3).

8. sınıf öğrencileri, 5. sınıf öğrencilerine göre tarihi, daha çok geçmişte yaşananlarının bir benzeri olarak değerlendirmekte ve tarihsel bilginin mutlak kesinliğine inanma eğilimindedir. Ayrıca 8. sınıf öğrencilerinin tarihsel bilginin aktarımına yönelik görüşlerinin de daha keskin olduğu söylenebilir. Öğrencilerin görüşlerindeki bu farklılaşmada gelişimsel olduğu kadar, 5., 6. ve 7. sınıfta Sosyal Bilgiler dersinin, 8. Sınıfta ise T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin yer alması ve içeriklerinden de kaynaklanan farklılıkların olması düşünülmektedir. Adey ve Biddulph (2001), İngiltere’de 14 yaş üstünde olan öğrencilerle yaptıkları çalışmada tarihsel bilgiye sahip olmanın geçmişteki ve gelecekte olabilecek sorunlara anlamaya yardım ettiğini ortaya koymuşlardır. Bu bağlamda, geçmiş hakkındaki tecrübelerin günümüzde ve gelecekte olabilecek sorunlara karşı bize bir tecrübe kazandırdığı ortaya konulmaktadır.

Yapılan bu çalışma kapsamında da tarihsel düşünme becerileri ve empati kurma becerisinin önemi ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ölçeğinin gelişim ve dayanak alt boyutunun 7. sınıfta en yüksekken, 8. sınıfta en düşük olduğu görülmüştür (Tablo 3). Buna göre 7. sınıf öğrencilerinin 8. sınıf öğrencilerine göre tarihsel bilginin gelişimi ve dayanağı konusunda daha esnek düşündükleri söylenebilir. Bu durumun oluşmasında 7. sınıf öğrencilerinin tarihsel bilgiye yönelik daha değerlendirmeci ve yansıtıcı bir tutum sergilemelerinin etkili olduğu düşünülmektedir. Ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ölçeğinin kaynak alt boyutunun 7. sınıfta en yüksekken, 6. sınıfta en düşük olduğu görülmüştür (Tablo 3). Buna göre 7. sınıf öğrencileri 6. sınıf öğrencilerine göre tarihsel bilginin kaynağı konusunda ders kitapları ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarih hakkında söylediklerine daha çok inanma eğilimindedir. Bu çalışma ile Özbaş Çulha (2010)’nın “12-14 Yaş Grubu Öğrencilerinin Tarihsel Düşünme Gelişimi ve Tarihsel Kanıt Kullanımı” adlı çalışması arasında bazı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılıklardan biri 12 yaş grubundaki öğrencilerin

tarihsel bilginin kesinliği ve aktarımı alt boyutlarına yönelik görüşlerinin 14 yaş grubuna göre daha yüksek olduğunun belirlenmesidir. Buna göre 12 yaş grubundaki öğrenciler tarihsel bilginin kesinliği ve aktarımı konusunda daha kapalı düşünmektedir. 13 yaş grubu öğrencilerinin tarihsel bilginin kesinliği, kaynağı, gelişimi, dayanağı, aktarımı alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Ayrıca 14 yaş grubu öğrencilerinin tarihsel bilginin gelişimi alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu ve daha esnek düşündükleri görülmektedir.

Tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ölçeği kesinlik, kaynak, gelişim, dayanak ve aktarım alt boyutları, ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin yaşadığı coğrafi bölge-il değişkenine göre istatistiksel olarak karşılaştırıldığında, alt boyutlar ile coğrafi bölgeler arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür (Tablo 4). Bu nedenle öğrencilerin yaşadığı coğrafi bölge-il değişkeninin, tarihsel bilgiye yönelik görüşlerinin düzeylerini belirleyen kuvvetli bir değişken olmadığı sonucuna ulaşılabılır. Tarihsel bilgiye yönelik görüşleri belirleme ölçeği alt boyutları üstün yetenekli öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak karşılaştırıldığında, kesinlik, gelişim, kaynak ve aktarım alt boyutları gruplar arasında anlamlı bir farklılık göstermez iken; dayanak alt boyutunun anlamlı bir şekilde değiştiği saptanmıştır (Tablo 5). Tarihsel bilgiye yönelik görüşleri belirleme ölçeği dayanak alt boyutunun 6. sınıf öğrencilerinde 8. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu ve 7. sınıf öğrencilerinde dayanak alt boyutuna ait toplam puanın 8. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Alanyazın incelendiğinde Topçu (2016)'nın "Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ve İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Tarihsel Bilgiye İlişkin Algılarının İncelenmesi" adlı çalışmasında, tarihsel bilgiyi algılamalarının 6. sınıf öğrencilerinde 8. sınıflara oranla daha kuvvetli olduğu görülmüştür. Bu durumun sebeplerinden biri olarak, 6. sınıf öğrencilerinin, öğretmenlerinin dersteki varlığının diğer gruplara göre daha güçlü etkisini, doğrudan tarihçilere de yansıtabileceklerinden ve 8. sınıf öğrencilerinin de tarihin yapısını daha iyi kavramaya başlamalarından kaynaklandığını söyleyebiliriz. Bu çalışma yapılan araştırma ile benzerlik göstermektedir.

Tarihsel bilgiye yönelik görüşleri belirleme ölçeği alt boyutları ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak karşılaştırıldığında, kesinlik, kaynak, gelişim, dayanak ve aktarım alt boyutları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmemiştir (Tablo 6). Özkal vd. (2010)'nin yaptığı çalışmada da, erkek öğrencilerin daha fazla tarihsel bilgiye dair görüşlerini belirlemeye sahip olduğu gözlenmiştir. Topçu ve Yılmaz Tüzün (2009) tarafından ilköğretim öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada, kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre, daha gelişmiş düzeyde tarihsel bilgiye yönelik görüşleri belirlemeye sahip oldukları ve kesinlik, kaynak, gelişim, dayanak ve aktarım alt boyutlarında daha gelişmiş düzeyde epistemolojik görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir. Ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel empati düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Tarihsel empati düzeylerinin 8. sınıfta en yüksekken, 7. sınıfta en düşük olduğu görülmüştür (Tablo 7). Buna göre, 8. sınıf öğrencilerinin geçmişi anlama, geçmişteki insanlarla bağ kurma, tarihsel figürlerle bilişsel ve duygusal etkileşimi sağlama konusunda diğer sınıf düzeylerine daha eğilimli oldukları söylenebilir. Araştırma sonuçlarını destekler şekilde Bryant ve Clark (2006) tarihsel empati etkinliğinde öğrencilerin geçmişi kendi değerleri ve koşulları ile görmediği durumda günümüz düşünce ve değerlerini kullanarak bugünün değerleriyle geçmişi görme eğilimi ile sonuçlanabileceğini ileri sürmüşlerdir.

Tarihsel empati ölçeği toplamı ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak karşılaştırıldığında, tarihsel empati ölçeği ile öğrencilerin sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmemiştir (Tablo 9). Alanyazın incelendiğinde, Yavuz (2019)'un “Özel Yetenekli Olan ve Olmayan Öğrencilerde Empatik Eğilim ve Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri Arasındaki İlişki” adlı çalışmasında üstün yetenekli olmayan öğrencilerde sınıf düzeyi ile empatik eğilim arasında anlamlı bir farklılık olmadığı fakat üstün yetenekli öğrencilerde sınıf düzeyi ile empatik eğilim arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Buna göre 7. sınıftaki üstün yetenekli öğrencilerin 6. ve 8.

sınıftaki üstün yetenekli öğrencilere kıyasla empatik eğilim düzeylerinin daha yüksek düzeyde olduğu sonuçları çıkmıştır.

Tarihsel empati ölçeği, ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre tarihsel empati düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 5.10). Alanyazın incelendiğinde benzer çalışmalarda da tarihsel empati düzeyinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği söylenebilmektedir. Karabağ (2003)'ın "Öğretilebilir ve Bilişsel Bir Beceri Olarak Tarihi Empati" adlı araştırmasında da erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre tarihsel empati konusunda daha düşük performanslar sergilediği ve daha fazla desteklenmesi gerektiği belirtilmektedir. Özbaş (2010) 4. ve 5. sınıf düzeyi üstün ve norma zeka düzeyine sahip öğrencilerle yaptığı çalışmasında tüm gruplar için kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre empati eğilimlerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Akyol (2011) da "Sosyal Bilgiler Dersinde 'Türk Tarihinde Yolculuk' Ünitesinin Çocuk Edebiyatı ile İlişkilendirilmesinin Öğrencilerin Empati Becerilerine Etkisi" çalışmasında cinsiyete göre karşılaştırma yapıldığında, kız öğrencilerin empatik eğilim düzeylerinin erkek öğrencilerden yüksek olduğunu belirtmiştir. Yavuz (2019)'un "Özel Yetenekli Olan ve Olmayan Öğrencilerde Empatik Eğilim ve Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri Arasındaki İlişki" adlı çalışmasında üstün yetenekli öğrencilerde empatik eğilim düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken, üstün yetenekli olmayan kız öğrencilerin duygusal ve bilişsel empati alt boyut puanlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Farklı araştırmaların sonucunda cinsiyetin empatik beceri üzerinde farklılığa neden olmadığı bulunmuştur. Mesela, Dökmen (1987), Hietolahti-Ansten & Kalliopuska (1990) ve Tanrıdağ (1992) yapmış oldukları araştırmanın sonucunda, cinsiyetin empatik beceri üzerinde bir farklılığa neden olmadığını saptamışlardır. Cinsiyetin empatik beceri üzerindeki etkisi ile ilgili farklı araştırma bulgularının olduğu görülmektedir.

Ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşleri Belirleme Ölçeği (TBGÖ) toplamı ve alt boyutları ile Tarihsel Empati Ölçeği (TEÖ) arasında düşük seviyede negatif istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki olduğu saptanmıştır (Tablo 11). Bunun yanında, TEÖ ve TBGÖ alt boyutları arasındaki ilişkide, TEÖ ile kesinlik arasında düşük seviyede negatif istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki vardır; TEÖ ile kaynak arasında düşük seviyede negatif istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki vardır; TEÖ ile gelişim arasında düşük seviyede negatif istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki vardır; TEÖ ile dayanak arasında düşük seviyede negatif istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki vardır ve TEÖ ile aktarım arasında düşük seviyede pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ve alt boyutları ile tarihsel empatileri arasındaki ilişkinin düşük seviyede negatif yönde ve anlamlı olmaması, öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik görüşlerinin tarihsel empatileri üzerinde çok etkili olmadığını düşündürmektedir. Alanyazın incelendiğinde ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ile tarihsel empatileri arasındaki ilişkiye yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Fakat karma öğrenci gruplarında yapılan tarihsel empatiye yönelik araştırmaların sonuçlarında öğrencilerin güçlü tarihsel bağlam bilgisine sahip olmaları durumunda başarılı tarihsel empati yapabildikleri bildirilmiştir (Endacott ve Brooks, 2013; Şahin ve Aktın, 2021; Aktın, 2021). Demir (2019)'in çalışmasında, sosyal bilgiler dersinin tarihsel empatiye dayalı etkinliklerle işlenmesinin hem erkek hem de kız öğrencilerin tarihsel empati düzeylerinin artmasında etkili olduğu görülmektedir. Kılınç (2021)'in çalışmasında ise, kültüre duyarlı farklılaştırılmış öğretim yaklaşımının öğrencilerin empati düzeylerini artırmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışma kapsamında üstün yetenekli öğrencilerin tarih bilgisine yönelik görüşleri ve tarihsel empatileri incelenmeye çalışılmıştır. Benzer bir çalışma, üstün yetenekli olmayan öğrencilerle de çalışılabilir. Üstün yetenekli ya da üstün yetenekli olmayan öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ve tarihsel empatileri ile ilgili

tutum ve bakış açıları nitel bir araştırma olarak düzenlenebilir. Üstün yetenekli öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ve tarihsel empati düzeylerine ilişkin sonuçları, sosyal bilgiler öğretmenleri, Bilim ve Sanat Merkezleri, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın, üstün yetenekli öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde tarihsel bilgiye dayalı tarihsel düşünme ve tarihsel empati becerilerini geliştirmeye yönelik öğretim programları, kitaplar ve ders etkinlikleri hazırlığında bir bilgi kaynağı olarak kullanılması önerilebilir.

Kaynakça

- Adey, K., & Biddulph, M. (2001). The Influence of Pupil Perceptions on Subject Choice at 14+ in Geography and History. *Educational Studies*, 27(4) 439-450.
- Akkanat, H. (2004). Üstün veya Özel Yetenekliler. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu & A. E. Bilgili (Ed.), *Üstün Yetenekli Çocuklar: Seçilmiş Makaleler Kitabı* içinde (s. 63). İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Akyol, Y. (2011). İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde "Türk Tarihinde Yolculuk" Ünitesinin Çocuk Edebiyatı İle İlişkilendirilmesinin Öğrencilerin Empati Becerilerine (Eğilimlerine) Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Atalay, Z. Ö. (2014a). *Farklılaştırılmış Sosyal Bilgiler Öğretiminin Üstün Zekalı Öğrencilerin Akademik, Başarı, Tutum, Eleştirel Düşünme ve Yaratıcılıklarına Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Atalay, Z. Ö. (2014b). Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireyler İçin Farklılaştırılmış Sosyal Bilgiler Dersinde Uygulanabilecek Öğretim Stratejileri. *Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(22), 339-358.
- Bryant, D., & Clark, P. (2006). Historical empathy and Canada: "A People's History". *Canadian Journal of Education*, 29(4), 1039-1063.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Collingwood, R. G. (2005). *Tarihin İlkeleri ve Tarih Felsefesi Üzerine Başka Yazılar*. (A. H. Aydoğan, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Coltham J. B., & Fines J. (1971). *Educational Objectives for the study of History a suggested framework*. London: Chamelon Press.
- Çal, Ü. T. (2018). *Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Sosyal Bilgiler Eğitiminin Yeri ve Önemi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi: Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çalışkan, H., & Demir, B. (2019). Ergenlerde Tarihsel Empati Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Turkish History Education Journal*, 8(1), 129-149.
- Demir, B. (2019). Sosyal Bilgiler Dersinde Tarihsel Empatiye Dayalı Etkinliklerin Öğrencilerin Tarihsel Empati Becerilerine ve Başarılarına Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Dilek, D. (2009). Geçmiş İmgelerle Yeniden Kurmak: İlköğretim Düzeyinde Tarihsel İmgelem Becerilerinin Kullanımı Üzerine İkonografik Bir Analiz. *Marmara Üniversitesi Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(2), 633-689.
- Dökmen, Ü. (1987). Empati Kurma Becerisi İle Sosyometrik Statü Arasındaki İlişki. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 20(1-2), 183-188.
- Emir, S., & Yaman, Y. (2017). Özel Yetenekli Öğrenciler İçin Eğitim Programı Nasıl Olmalı?. S. Emir (Ed.), *Özel Yeteneklilerin Eğitiminde Program Tasarımı* içinde (s. 1-22). Ankara: Pegem Akademi.
- Endacott, J. L. ve Brooks, S. (2013). An updated theoretical and practical model for promoting historical empathy. *Social Studies Research and Practice*, 8(1), 41-58
- Foster, S. J. (1999). Historical Empathy; and Rosalyn Ashby and Peter Lee, Children's Concepts of Empathy and Understanding in History. Christopher Portal (Ed.), *The History Curriculum for Teachers* içinde (s. 62-88). London: Palmer Press.
- Hietolahti-Ansten, M., & Kalliopuska, M. (1990). SelfEsteem and Empathyamong Children Actively Involved in Music. *Perceptual and Motor Skills*, 71(3), 1364-1366.
- Işık, H. (2008). *Tarih Öğretiminde Doküman Kullanımının Öğrencilerin Tarihsel Düşünme Becerilerine ve Başarılarına Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kabapınar, Y. (2012). *Kuramdan Uygulamaya Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. İstanbul: Pegem Akademi.
- Karabağ, Ş. G. (2003). *Öğretilebilir ve Bilişsel Bir Beceri Olarak Tarihi Empati*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karasar, N. (2011). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kılınç, Ş. (2021). Kültüre Duyarlı Farklılaştırılmış Öğretim Yaklaşımının Öğrencilerin Empati Becerilerine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özalp, O. (2000). İlköğretim okulları ve liselerde tarih eğitimi. *Tarih Öğretiminin Yeniden Yapılandırılması* içinde (4-7 s). Ankara: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Özbaş, B. Ç. (2010). *12-14 Yaş Grubu Öğrencilerinin Tarihsel Düşünme Gelişimi Ve Tarihsel Kanıt Kullanımı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ÖEHY (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği Hakkında Kanun). (2018, Temmuz 7). *Resmî Gazete* (Sayı 30471). Şubat 5 2022 tarihinde https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_07/09101900_ozel_egitim_hizmetleri_yonetmeli_07072018.pdf adresinden alındı.
- Özkal, K., Tekkaya, C., Sungur, S., Cakiroglu, J., & Cakiroglu, E. (2010). Elementary Students' Scientific Epistemological Beliefs in Relation to Socio-Economic Status and Gender. *Journal of Science Teacher Education* 21(7), 873-885.
- Öztürk, C. (2006). Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinler Arası Bir Bakış. Cemil Öztürk (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırmacı Bir Yaklaşım* içinde (s. 21– 50). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Öztürk, C. (2007). Küreselleşme ve Bilgi Çağında Sosyal Bilgiler Öğretimi. Oktay, A. ve Unutkan, Ö. P., (Ed.), *İlköğretimde Alan Öğretimi* içinde (101- 142). İstanbul: Morpa Yayınları.
- Paykoç, F. (1991). *Tarih Öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları.

- Popham, D. (1971). *Teaching Gifted Social Sciences in Grades Ten Through Twelve*. Sacramento, CA: California State Department of Education. Şubat 4, 2022 tarihinde <https://eric.ed.gov/?id=ED053502> adresinden alındı.
- Portal, C. (1986). Empathy as an Aim for Curriculum: Lessons from History. P. H. Taylor (Ed.), *Recent Developments in Curriculum Studies*. Berkshire: NFER-NELSON
- Karabağ, Ş. G. (2003). *Öğretilebilir ve Bilişsel Bir Beceri Olarak Tarihi Empati*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şahin, S. ve Aktın, K. (2022). Tarihsel empati etkinliklerinin bir tarihsel empati modeli çerçevesinde incelenmesi. e- Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi, 9, 230-252. doi:10.30900/kafkasegt.947441
- Tanrıdağ, Ş. R. (1992). Ankara'daki Ruh Sağlığı Hizmetlerinde Çalışan Personelin Empatik Eğilim ve Empatik Beceri Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Topçu, E. (2016). 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Tarihsel Bilgiye İlişkin Algılarının İncelenmesi. Turkish History Education Journal, 5(1), 97-135.
- Topçu, M.S., & Yılmaz-Tüzün, Ö. (2009). Elementary Students' Metacognition and Epistemological Beliefs Considering Science Achievement, Gender and Socioeconomic Status. Elementary Education Online, 8(3), 676- 693.
- Uzun, A. (2006). *Üstün Veya Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yapıcı G. (2006). *Dört Kültürde Tarih Öğretimi Yaklaşımı: İngiltere, Fransa, İsviçre ve Türkiye Örnekleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yavuz, Ö. A. (2019). Özel Yetenekli Olan ve Olmayan Öğrencilerde Empatik ve Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri Arasındaki İlişki. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Yılmaz, K. (2011). Sosyal Bilgiler ve Tarih Öğretiminde Tarihsel Empati: Geçmişe Geçmişteki İnsanların Gözüyle Bakabilme Becerisi. A. Sümbül, H. Akdağ (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar II* içinde (s. 11-33). Ankara: Pegem A.

Extended Abstract

Every child is born with unique characteristics and talents, and it is of great importance to discover these talents in children. Gifted individuals are defined as individuals who learn faster than their peers, like to act freely in their fields of interest, and have high levels of creativity, leadership, abstract thinking and academic work (ÖEHY, 2018). Gifted individuals are also seen as individuals who can take society forward (Emir & Yaman, 2017). On the other hand, when gifted individuals do not receive the education they need, they may experience problems such as being negatively affected psychologically or having their capacities atrophied (Atalay, 2014a). The social studies course includes the teaching of history as an interdisciplinary field of study that prepares students for social life, aims to raise effective and democratic citizens who know their duties and responsibilities, teach their past and values, and gain many skills. Historical thinking skill, which has gained meaning in order to develop historical understanding, emerges as a basic skill that history teaching should provide students today (Işık, 2008). Learning history helps individuals to search for their roots in

human history and to show a continuity between the past and the future (Paykoç, 1991). According to Collingwood (1990), historical knowledge is the knowledge of what the mind did in the past and the continuation of past achievements in the present. Through historical thinking activities, students can gain different perspectives as they examine historical events through the eyes of those who lived in the past and try to understand their feelings and thoughts (Dilek, 2009). On the other hand, Özalp (2000) states that one of the aims of history education is to provide students with critical and analytical thinking and historical inquiry capacities. Especially in the teaching of history subjects, the rote memorization approach is replaced by an understanding aimed at developing historical thinking skills.

Social studies are characterized as a course that should enable students to improve their experiences related to human-society relations and prepare the environment for the individual to discover himself and his environment by increasing his awareness (Kabapınar, 2012). Coltham and Fines (1971, cited in Erdoğan, 2007) state that one of the educational objectives of history teaching is to develop skills and abilities (vocabulary acquisition, reference skills, memorization, comprehension, translation, analysis, translation, synthesis, judgment and evaluation, communication skills). Historical thinking skill is one of the most basic skills that history teaching should provide to students today. Historical thinking is expressed as historical reasoning and logical thinking (Işık, 2008). Foster (1999) found that students were able to interpret the reasons behind the behaviors of historical characters in his study in which students revealed their thoughts and ideas about the reasons for the actions of historical characters using historical evidence. Based on this study, Foster (1999) defines historical empathy comprehensively as an effort to understand and explain the behavior of people who lived in the past, an understanding of historical context and chronology in the evaluation of past events, an awareness of key events, personalities and culture of the period under study, a comprehensive analysis and evaluation of historical evidence, and an understanding of the consequences of actions taken in the past. In this context, we can talk about the contribution of historical empathy to the development of students' skills such as critical and historical thinking (Berberoğlu, 2015). In addition to being one of the main building blocks of the history program, historical empathy is a process that is intertwined with other historical skills. Historical empathy is seen as a skill that can be taught both on its own and in conjunction with other historical skills (Portal, 1986). Utilizing historical empathy in the social studies course helps to understand the thoughts, beliefs, feelings and life views of individuals living in the past and to see the relevance of the past to the present and their lives (Yılmaz, 2011). In this context, we can talk about the contribution and importance of including empathy skills in students' communication with their environment and making sense of historical events.

It is essential to be able to think like a historian and to realize historical understanding in the teaching of history topics in the social studies course. In the results of research on historical empathy conducted with mixed groups in social studies classes, it was found that students had problems remove this taking perspective from historical characters or associating affective context with historical context without grasping the historical knowledge dimension (Endacott & Brooks, 2013; Şahin & Aktın, 2021; Aktın, 2021). In these studies, it has been reported that students working on historical evidence can perform successful historical empathy if they have strong historical context knowledge (Şahin & Aktın, 2022). These research results indicate that historical contextual knowledge is important in historical empathy, but also point to successful gifted students who comprehend strong contextual knowledge. In this context, in order to realize an effective history education in gifted students, it is important to first determine the students' readiness for history education and their perceptions of history, and to know their views on historical knowledge. The lack of studies to reveal the historical

understanding and interpretation skills of gifted students draws attention. Delisle (1991, cited in Atalay, 2014b) states that “Social Studies is an excellent tool for the education of gifted and talented individuals because it allows unlimited diversity”. As a matter of fact, in many countries around the world, options have been proposed and curricula have been developed for the social studies curriculum that can attract the interest of gifted individuals and that can be highly complex and appropriate for their capacities (Popham, 1971). With these arrangements, educational measures to be taken especially for gifted individuals who experience difficulties in academic environments due to their different characteristics will be very important for the inclusion of these individuals into society (Atalay, 2014a).

In this context, the study aims to determine the views of gifted students at the secondary school level towards historical knowledge and their historical empathy levels. The problem of the study is “Is there a relationship between the views of gifted students at the secondary school level towards historical knowledge and historical empathy levels?”. In this framework, the sub-problems of the study were determined as follows:

1. The views of gifted students at the secondary school level on historical knowledge what are their views on certainty, source, development, basis and transmission level?
2. The level of historical knowledge of gifted students at the secondary school level
Their views on certainty, source, development, basis, transmission;
  - a. According to the geographical region-provinces they live in
  - b. According to class levels
  - c. Does it create a significant difference according to their gender?
3. What is the historical empathy of gifted students at the secondary school level?
4. Historical empathy levels of gifted students at the secondary school level;
  - a) According to the geographical region-provinces they live in
  - b) According to class levels
  - c) Does it create a significant difference according to their gender?
5. The role of gifted students at the secondary school level towards historical knowledge is there a significant relationship between their views and historical empathy levels?

In this study, the views of gifted students, who think differently from their peers, have strong creativity and can perform at a high level, on historical knowledge and historical empathy levels were revealed based on socio-demographic comparison and the relationship between their views on historical knowledge and historical empathy was examined. It was determined that there was a significant difference in the sub-dimensions of the scale of gifted students' views on historical knowledge at the secondary school level. It was observed that the precision and transmission sub-dimension of the scale of views on historical knowledge was the highest in the 8th grade and the lowest in the 5th grade. 8th grade students, compared to 5th grade students, evaluate history as a repetition of what happened in the past and tend to believe in the absolute certainty of historical knowledge. It was observed that the development and justification sub-dimension of the scale of the views of gifted students at the secondary school level towards historical knowledge was the highest in the 7th grade and the lowest in the 8th grade. Accordingly, it can be said that 7th grade students think more flexibly about the development and justification of historical knowledge than 8th grade students. It was seen that the source sub-dimension of the scale of the views of gifted students at the secondary school level towards historical knowledge was the highest in the 7th grade and the lowest in the 6th grade. Accordingly, 7th grade students tend to believe what textbooks and social studies teachers say about history more than 6th grade students about the source of historical

knowledge. When the sub-dimensions of the view of historical knowledge scale, namely certainty, source, development, basis and transmission, were statistically compared according to the geographical region-province variable in which gifted students at the secondary school level live, it was seen that there was no significant difference between the sub-dimensions and geographical regions. Therefore, it can be concluded that the geographical region-province variable is not a strong variable that determines the level of students' views on historical knowledge. When the sub-dimensions of the scale for determining views on historical knowledge were statistically compared according to the grade level variable of gifted students, it was found that the sub-dimensions of certainty, development, source and transmission did not show a significant difference between the groups, while the sub-dimension of justification changed significantly. It was seen that the grounding sub-dimension of the scale for determining the views on historical knowledge was higher in 6th grade students than in 8th grade students, and the total score of the grounding sub-dimension was higher in 7th grade students than in 8th grade students.

When the total of the historical empathy scale was statistically compared according to the grade level variable of the gifted students at the secondary school level, it was found that there was no significant difference between the historical empathy scale and the grade levels of the students. Accordingly, it was concluded that gifted students in the 7th grade had higher levels of empathic tendency compared to gifted students in the 6th and 8th grades. When the sub-dimensions of the scale for determining views on historical knowledge were statistically compared according to the gender variable of gifted students at the secondary school level, it was found that there was no significant difference between the sub-dimensions of certainty, source, development, basis and transmission and the gender variable. When the historical empathy scale was statistically compared according to the gender variable of gifted students at the secondary school level, a significant difference was found. It was seen that female students had higher levels of historical empathy than male students. It was found that there was a slight negative statistically insignificant relationship between the total and sub-dimensions of the Scale for Determining Opinions Towards Historical Knowledge and the Historical Empathy Scale of gifted students at the secondary school level.